

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

OUTLOOK

**Perspektive 2017.- 2019. godine
Jesen 2016. godine**

Sarajevo, oktobar/listopad 2016. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Ekonomski rast.....	4
2. Industrijska proizvodnja.....	6
3. Tržište rada.....	7
4. Cijene.....	8
5. Monetarni sektor.....	9
6. Bankarski sektor.....	10
7. Platni bilans.....	11
8. Vanjska trgovina.....	12
9. Strana direktna ulaganja.....	13
Skraćenice.....	15

Uvod

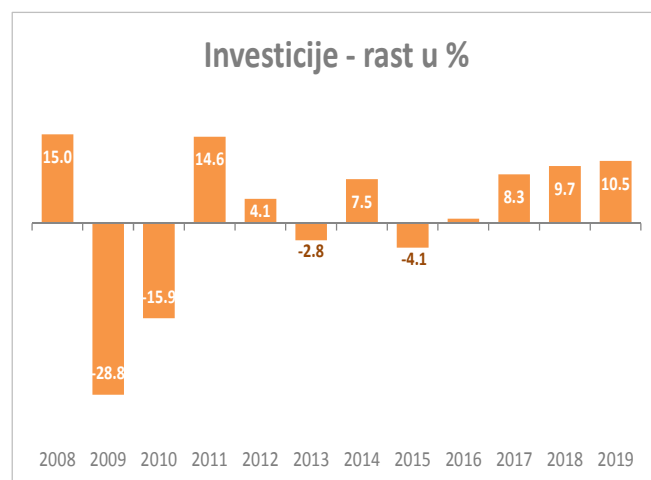
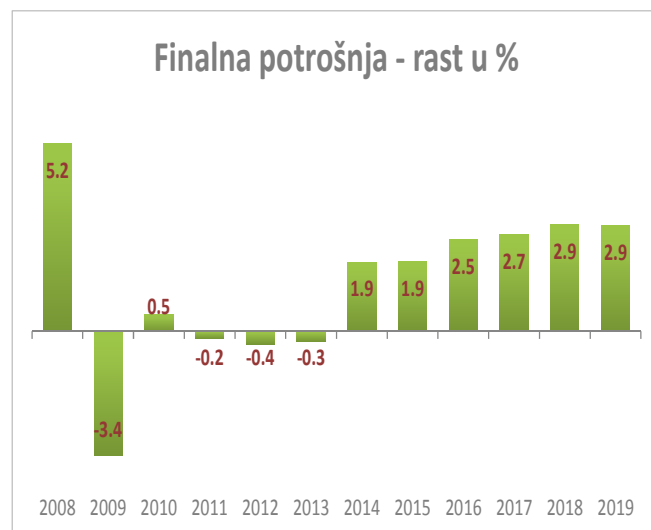
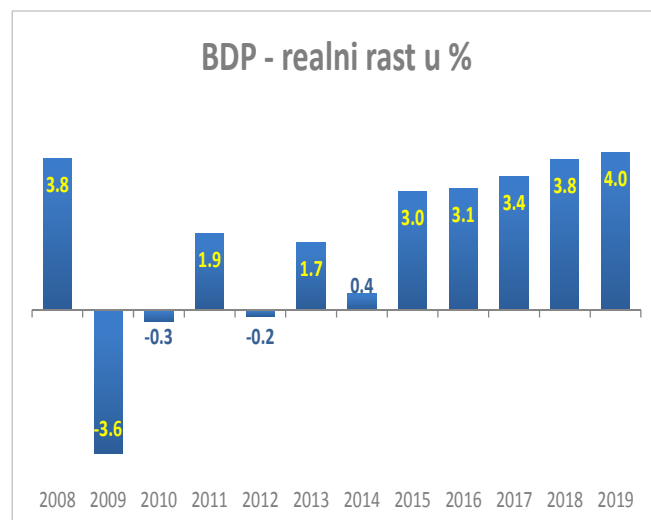
Perspektive za period 2017. – 2019. godine, dokument koji daje jesenji preliminarni pregled predviđanja najznačajnijih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH je pripremila na osnovu analiza kretanja ekonomskih trendova Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir međunarodne faktore koji utiču na ekonomski razvoj naše zemlje.

Ovo je analitički dokument koji je napravljen za potrebe rada Vijeća ministara BiH i zasnovan je na zvaničnim podacima statističkih sistema i agencija u Bosni i Hercegovini.

Ekonomski rast 2016-19

Ekonomska aktivnost u 2016. godini raste upola sporije na u odnosu na 3% polugodišnjeg rasta iz prethodne godine uz postepeno usporavanje godišnjeg rasta u drugom u odnosu na prvo tromjesečje. Realni rast u 2016. godini postepeno usporava sa godišnje stope od 1,9% u prvom tromjesečju na 1,4% u drugom kvartalu kao rezultat kombinacije snažnog baznog efekta iz prethodne godine s jedne, te blagog usporavanja rasta u odnosu na prvi kvartal 2016. godine s druge strane. Naime, u drugom kvartalu 2015. godine je ekonomska aktivnost značajno porasla za 1,2% u odnosu na prvo tromjesečje što je ubjedljivo (višestruko) najveća kvartalna stopa u posljednje dvije godine. Time je stvorena relativno visoka osnovica koja je (kroz visok nazivnik) umanjila stopu godišnjeg rasta u 2016. godini. Dodatni faktor je predstavljalo i usporenje rasta u odnosu na prethodni kvartal sa 0,7% u prvom na 0,5% u drugom tromjesečju 2016. godine. Tako je godišnji rast u drugom tromjesečju bio tek na nivou trećine stope od 4,4% iz drugog tromjesečja 2015. godine, što je prepolovilo polugodišnji rast u odnosu na prethodnu godinu. Ipak, pomalo iznenađuje usporavanje godišnjeg rasta u drugom u odnosu na prvo tromjesečje obzirom da neki od značajnih indikatora ukazuju u pravcu ubrzavanja. U svakom slučaju, dostupni indikatori ukazuju da je ekonomski rast u prvom polugodištu bio nošen rastućim stopama izvoza i finalne potrošnje uz (zanemariv) negativan doprinos investicija.

Prema EU projekcijama za drugo polugodište ekonomski rast okruženja bi na godišnjem nivou trebao postepeno blago ubrzavati u drugom i trećem tromjesečju. Pri tome se najznačajnije ubrzanje očekuje u Austriji i Italiji, dok se u Hrvatskoj očekuje blago usporavanje na godišnjem nivou. Obzirom na poboljšanje u okruženju, u BiH se takođe očekuje postepeno jačanje ekonomskog rasta koji bi na kraju 2016. godine trebao dostići stopu od 3,1%. Ovo podrazumjeva skromno realno povećanje investicija na nivou godine od 0,8%, te značajan realni rast izvoza od 4,7% pod pretpostavkom odsustva značajnijih problema u proizvodnji električne energije.

Privatna potrošnja bi takođe trebala biti važan faktor rasta u 2016. godini sa projiciranom realnom stopom od 2,9% nošenom rastom broja zaposlenih od 1,5%, te realnim rastom plata od približno 1,6%. S druge strane, doprinos fiskalne politike ekonomskom rastu u 2016. godini bi trebao biti zanemariv obzirom na skroman rast budžetskih prihoda uz ograničene mogućnosti eksternog zaduživanja. Ovo se posebno odrazilo na jako nizak nivo javnih radova projiciranih na svega 1,7% BDP-a u 2016. godini. Naime, dostupni podatci ukazuju da javni radovi nakon pada od preko 50% u 2015. godini nastavljaju sa negativnom stopom u prvom polugodištu 2016. godine. Pored toga, očekuje se skroman realni rast javne potrošnje od 1,2% u 2016 godini.

Neznatno jačanje ekonomskog rasta u okruženju i potpisivanje kreditnog aranžmana sa MMF-om bi trebali dodatno ojačati ekonomski rast BiH u 2017. godini na realnu stopu od 3,4%. U proljetnim projekcijama DG ECFIN-a se očekuje ubrzanje rasta u EURO zoni sa 1,6% u 2016. na 1,8% 2017 godine. Pri tome bi ubrzanje u Sloveniji trebalo biti znatno izraženije sa 1,7% u 2016. na 2,3% 2017. godine, uz slično očekivano poboljšanje u istom periodu i u Hrvatskoj sa 1,8% na 2,1%. Ovo bi trebalo dovesti do jačanja rasta bh izvoza na realnu stopu od 5,3%, te ujedno dati podstrek privatnim investicijama i zapošljavanju. Pored toga, potpisivanje aranžmana sa MMF-om bi trebalo značajno podržati javne investicije prije svega kroz povoljno vanjsko zaduživanje. Naime, aranžman sa MMF-om pored kreditnih sredstava ove institucije, ujedno otvara pristup sredstvima drugih međunarodnih finansijskih institucija uglavnom usmjerenih na infrastrukturu. S tim u vezi, te imajući u vidu nisku osnovicu iz prethodnih godina, proiciran je realni rast javnih radova u 2017. godini od 23%. U isto vrijeme, jačanje izvoza i bolji poslovni ambijent kao posljedica početnih efekata reformskih procesa, te pozitivna poruka investitorima koju šalje postojanje aranžmana sa MMF-om, bi trebali podstaći rast privatnih investicija na realnu stopu od 7,9%. Jačanje investicija bi moglo podstaći dodatno zapošljavanje koje bi potaklo daljnje jačanje privatne potrošnje.

S druge strane, očekuje se (aranžmanom uslovljeno) zaustavljanje rasta javne potrošnje sa bezznačajnom realnom stopom od 0,5% u cilju smanjenja značaja javnog sektora u ekonomiji. Jačanje domaće tražnje kao posljedica jačanja rasta investicija u 2017. godini bi trebalo biti praćeno jačanjem rasta uvoza na realnu stopu od 4,8%. Ovo bi, uprkos jačanju izvoznog rasta, moglo dovesti do realnog povećanja vanjskotrgovinskog deficita od 3,9%. Provođenje ekonomskih reformi podržano kreditnim aranžmanima međunarodnih finansijskih kreditora, te dodatno jačanje ekonomskog rasta u okruženju bi trebali obilježiti ekonomska kretanja u periodu 2018-19. godina. Ovo bi trebalo dovesti do daljnjeg jačanja rasta ekonomske aktivnosti u BiH na realnu stopu od 3,8% u 2018., te 4% 2019 godine. Rast u eksternom okruženju bi trebao podstaći veće stope rasta bh izvoza i investicija. Pored toga, privatne investicije bi trebale biti podstaknute daljnjim poboljšanjem poslovnog ambijenta kao posljedica napredka u reformskim procesima što bi ujedno podstaklo i strana ulaganja. U periodu 2018-19. se takođe očekuje intenzivnije korištenje dostupnih kreditnih sredstava međunarodnih kreditora te je s toga projiciran godišnji rast javnih radova od približno 30% godišnje čime se u 2019 godini zapravo tek dostiže nivo radova iz 2014. godine. Konačno, povoljnije eksterno okruženje i jačanje investicija bi mogli dovesti do jačanja rasta privatne potrošnje na godišnju stopu od 3,5%.

Glavni rizici projekcija se odnose na ostvarivanje osnovnih pretpostavki u smislu rasta eksternog okruženja, provođenja reformskih procesa iz aranžmana sa MMF-om, odsustva značajnijih problema u proizvodnji električne energije, te odsustva elementarnih nepogoda u smislu poljoprivredne proizvodnje.

Industrijska proizvodnja u BiH 2016-2019.

Unatoč slabljenju poslovnog povjerenja i izazovima poput Brexita i izbjegličke krize srednjoročne projekcije projekcije DGECEFIN-a i IMF-a za 2016. godinu ukazuju na nastavak trenda ekonomskog rasta u Eurozoni sa projiciranim stopom od 1,6%¹, te više stope rasta u odnosu na prethodnu godinu u svim zemljama regiona¹. U skladu s tim i u Bosni i Hercegovini je nastavljen trend jačanja ekonomskog rasta i viši nivo ekonomske aktivnosti u odnosu na prethodnu godinu. Tako je i BiH tokom prvog polugodišta 2016. godine ostvarila povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od 4,6% u odnosu na isti period prethodne godine koji je istovremeno bio praćen i povećanjem broja zaposlenih.

Rast industrijske proizvodnje je ostvaren ponajviše zahvaljujući izvozno orijentiranim granama prerađivačke industrije koja je ostvarila polugodišnji rast proizvodnje od 6,3%. Pored prerađivačke industrije u prvom polugodištu 2016. godine blago povećanje proizvodnje registrirano je u okviru sektora rudarstvo i iznosilo je 2,6 %, dok je značajniji doprinos sektora za proizvodnju električne energije izostao usljed stagnacije proizvodnje. Pod pretpostavkom očuvanja pozitivnog trenda u eksternom okruženju uz dodatni doprinos internih dešavanja tokom 2016. godine u BiH se može očekivati rast industrijske proizvodnje od preko 4%.

Tokom 2017. godine projekcije IMF-a predviđaju rast svjetske ekonomije od 3,4%, dok je projicirani rast u zemljama Eurozone 1,4%. Ova dešavanja u međunarodnom ekonomskom okruženju trebala bi imati pozitivan utjecaj na ekonomske prilike u regionu i u konačnici na ekonomsku aktivnost u Bosni i Hercegovini. Ovo se posebno odnosi na industrijsku proizvodnju u BiH, a ponajviše na prerađivačku industriju i njene izvozno orijentirane grane koje skoro u potpunosti zavise od kretanja inostrane tražnje.

Dosljedna i pravovremena implementacija „Reformske Agende“ trebala bi omogućiti poboljšanje u poslovanju bh. kompanija što bi trebalo rezultirati povećanjem investicija i obima proizvodnje u okviru prerađivačke industrije. Pored prerađivačke industrije, tokom 2017. godine očekuje se i značajniji doprinos energetskog sektora koji čini 1/3 ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Naime, pokretanje proizvodnje u okviru novih termoenergetskih postrojenja značajno će popraviti energetski bilans i ukupnu industrijsku proizvodnju u BiH. Pod pretpostavkom nastavka pozitivnog trenda u eksternom okruženju uz dodatni doprinos internih dešavanja tokom 2017. godine u BiH se može očekivati solidan rast industrijske proizvodnje od oko 5%

U periodu 2018-2019. godina pored nastavaka pozitivnih eksternih dinamika očekuje se i sve utjecajni značaj internih dinamika kroz strukturne reforme koje bi trebale biti u funkciji jačanja ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Tako se u zemljama Eurozone očekuje oporavak privatne potrošnje od 1,5%, porast investicija od 4,2%, te povećanje ukupnog izvoza i uvoza od 5% odnosno 5,6% što će rezultirati intenziviranjem vanjskotrgovinske razmjene zemalja EU međusobno i sa ostatkom svijeta.

Planirana investiciona ulaganja u infrastrukturu i energetiku također bi trebala značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana prerađivačke industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Također se očekuje da energetski sektor koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH navedenom periodu. Prema projekcijama DEP-a ovo bi trebalo rezultirati godišnjim povećanjem bh. industrijske proizvodnje od preko 5% u odnosu na prethodnu godinu.

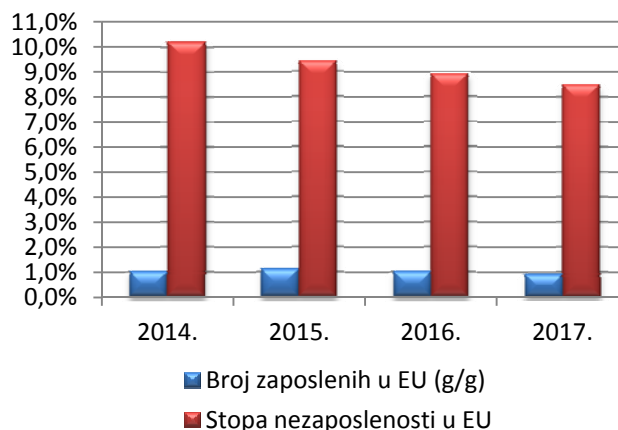
Tržište rada 2016-2019.

Na tržištu rada BiH u periodu I-VI 2016. godine prosječan broj zaposlenih lica je iznosio 720,5 hiljada što je za 1,5% više u poređenju sa istim periodom 2015. godine. Istovremeno, rast broja zaposlenih lica je doprinijeo smanjenju prosječnog broja nezaposlenih (-3,1% g/g). Time je administrativna stopa nezaposlenosti u BiH u periodu I-VI 2016. godine smanjena za 1,1 p.p. i iznosi 42,3%, a prema anketi o radnoj snazi iznosi 25,4%. Uz povećanje broja zaposlenih lica prosječna neto plata u BiH u periodu I-VI 2016. godine je iznosila 834 KM i uvećana je za 0,6% g/g uz nešto brži realni rast (oko 2%) zbog deflacije. Slično kretanje na tržištu rada BiH se očekuje do kraja godine, odnosno u BiH u 2016. godini se može očekivati rast broja zaposlenih od 1,5% uz povećanje prosječne neto plate oko 0,6%.

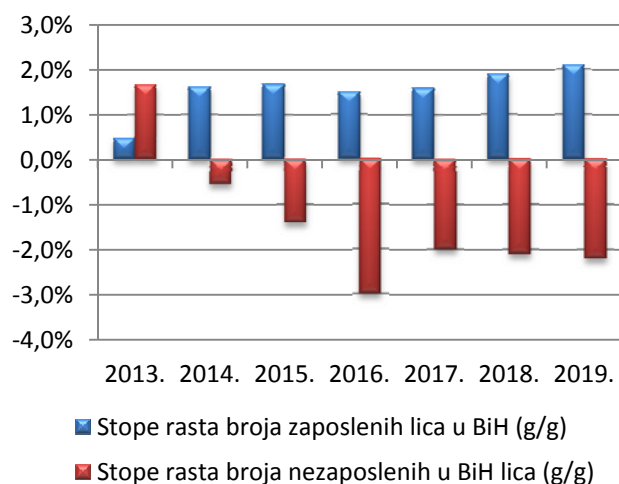
Promjene na tržištu rada su značajno determinisane poslovnim okruženjem u BiH i regionu odnosno obimom investicija i vanjske trgovine. U 2017. godini očekuje se rast obima investicija kao i vanjske trgovine (DEP projekcije), što bi se pozitivno odrazilo na zapošljavanje i neto plate. Pored toga, prema projekcijama EK u Evropskoj uniji u 2017. godini se takođe predviđa rast broja zaposlenih, odnosno smanjenje stope nazaposlenosti. Rast potražnje, odnosno bolji poslovni ambijent bi se pozitivno odrazio na poslovanje bh. preduzeća uz veće mogućnosti zapošljavanja. Imajući u vidu navedena dešavanja u BiH se može očekivati postepeno smanjenje stope nazaposlenosti u BiH uz povećanje broja zaposlenih od 1,6% i umjeren rast prosječne neto plate.

U BiH u 2018. i 2019. godini se očekuje nastavak postepenog smanjenja stope nezaposlenosti. Time bi se broj zaposlenih lica u BiH u 2018. godini mogao uvećati 1,9%, odnosno 2,1% u 2019. godini. Uz navedena dešavanja u poslovnom okruženju može se očekivati i uvećanje prosječne neto plate (grafikon desno).

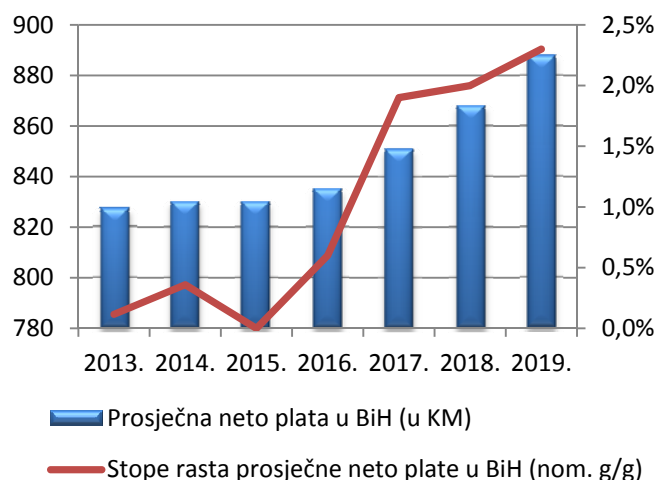
Kretanje osnovnih indikatora na tržištu rada EU

Stope rasta broja zaposlenih i nezaposlenih lica u BiH

Prosječne neto plate u BiH

Cijene 2016.-2019.

U periodu I-VII 2016. godine nastavljen je trend smanjenja opšteg nivoa cijena u BiH (deflacija 1,3%). Niže cijene energenata na svjetskom tržištu (prvenstveno nafte) i hrane su značajno determinisale kretanje cijena u BiH. Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu je iznosila oko 40\$/barelu, što je za 30% manje u poređenju sa istim periodom 2015. godine, dok su cijene hrane smanjene za 1,1% g/g. U BiH najveći doprinos deflaciji je bio u odjeljcima prevoza, odjeće i obuće, hrane i bezalkoholnih pića. Prema predviđanjima Evropske komisije očekuje se da će cijena sirove nafte u 2016. godini biti niža u odnosu na prethodnu godinu, ali bi stopa smanjenja trebala biti znatno sporija.

Istovremeno, cijena hrane na svjetskom tržištu bi također trebala imati znatno sporiji negativan rast (tabela u nastavku teksta). Na osnovu pretpostavljenog u EU se očekuje skroman rast cijena od 0,3% g/g. Prilikom projekcija bh. inflacije od domaćih faktora koji doprinose promjeni cijena uzeto je u obzir postepeno uvećanje akciza na cigarete i duvan (nastavak procesa usklađivanja akciza na duvan i cigarete u BiH sa EU zakonodavstvom). Uzimajući u obzir dešavanja u prvoj polovini 2016. godine, u BiH se očekuje deflacija do 1%.

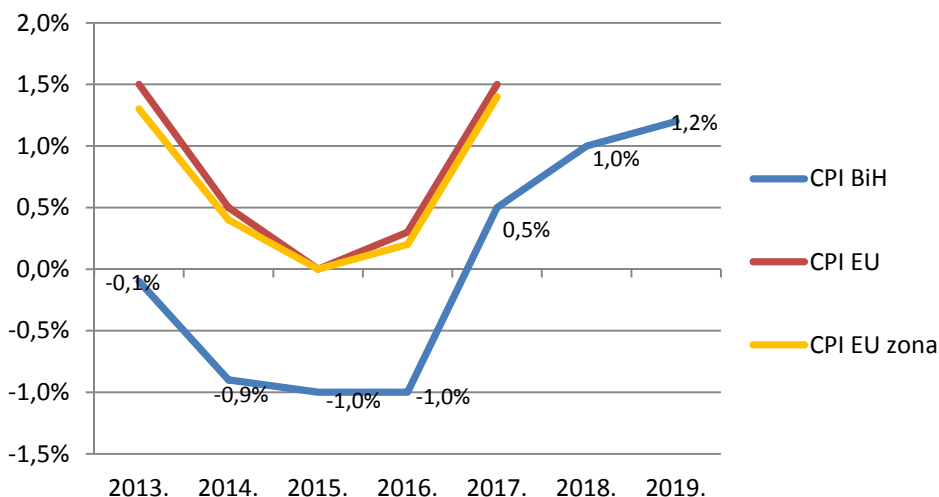
Kretanje svjetskih cijena nafte i hrane

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
					Projekcije		
Sirova nafta, Brent, usd	108,8	99,7	53,4	41,1	45,9	n/a	n/a
Sirova nafta, stope rasta g/g	-2,7%	-8,3%	-46,5%	-23,1%	11,9%	n/a	n/a
Indeks hrane, stope rasta g/g	3,2%	-3,7%	-15,7%	-4,7%	-0,9%	n/a	n/a

U 2017. godini nakon višegodišnje deflacije doći će do rasta opšteg nivoa cijena (0,5%). Pored eksternih faktora (tabela iznad), prilikom izrade projekcija u BiH uzet je u obzir nastavak usklađivanja akciza na cigarete i duvan sa EU zakonodavstvom, bez značajnijih oscilacija cijena komunalija.

U periodu 2018-2019. godine očekuje se umjeren rast cijena hrane i nafte na svjetskom tržištu (Svjetska banka, MMF projekcije) što će uticati na nivo inflacije. Uz pretpostavku da neće biti velikih promjena cijena domaćih faktora koji determinišu nivo cijena, u BiH se u posmatranim godinama može očekivati inflacija od 1%-1,2%.

Kretanje inflacije u BiH, EU i EU zoni

Monetarni sektor 2016. - 2019.

Ukupna novčana masa (M2) u siječnju 2016. godine iznosila je 18,6 mlrd. KM i veća je za 7,9% g/g. Depoziti koji ulaze u novčanu masu, a čine 83,8% M2, zabilježili su brži rast g/g, dok je gotovina izvan banaka zabilježila određeno usporavanje.

Doprinos rastu depozitne osnove prvenstveno je došao od strane sektora stanovništva, a zatim i od drugih sektora. Kao što je zabilježeno u prethodnom periodu, može se očekivati da će i u narednom periodu ponašanje ovog sektora imati najznačajniji utjecaj na kretanje ukupnih depozita i novčane mase.

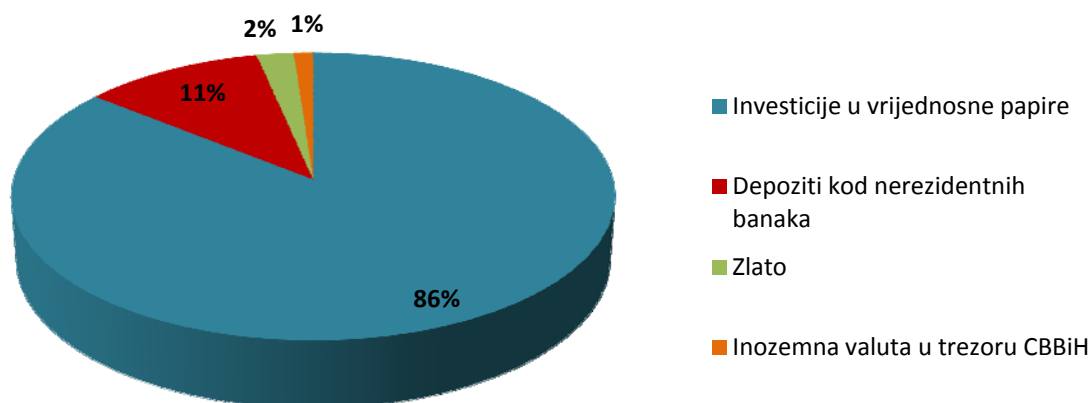
U razdoblju 2016. – 2019. godine očekuje se nastavak ekonomskog rasta u BiH i povoljnija kretanja na tržištu rada, a što će se preliti i na rast depozita, pa samim tim i novčane mase. Stopa rasta M2 mogla bi pratiti trend iz prethodne godine. Prosječna stopa rasta u 2015. godine bila je 8%.

Devizne pričuve u razdoblju 2016. – 2019.

Bruto devizne pričuve u siječnju 2016. godine iznosile su od 8,6 mlrd. KM i zabilježile su godišnju stopu promjene od 10,8% što je neznatno niže u odnosu na godinu ranije (11,0% g/g). U prethodnoj godini, smanjenje vanjsko – trgovinskog deficita smanjio je potrebe za financiranjem, što se odrazilo na rast deviznih pričuva. Od kretanja vanjskotrgovinske razmjene, novih zaduživanja i otplata postojećeg duga, različitih priljeva (npr. direktnih ulaganja, kompenzacije uposlenim, personalni transferi, itd.) zavisit će i kretanje deviznih pričuva i u razdoblju 2016. – 2019. godine.

Budući da se u ovom razdoblju projicira rast izvoza, ali i uvoza, te nova zaduživanja u inozemstvu, ali i veće otplate duga, može se očekivati postepeno usporavanje rasta deviznih pričuva. Pored ovoga, u narednom razdoblju pokazat će se i utjecaj nove europske regulative iz oblasti poslovanja i nadzora banaka na stanje pričuva banaka kod CBBiH. Matične banke sa sjedištem u EU morat će izdvajati kapitalne pričuve za sva sredstva koje banke kćerke u BiH imaju na računu kod CBBiH, a što bi i moglo dovesti do smanjenja sredstava banaka na računu CBBiH, pa samim tim i smanjenje deviznih pričuva

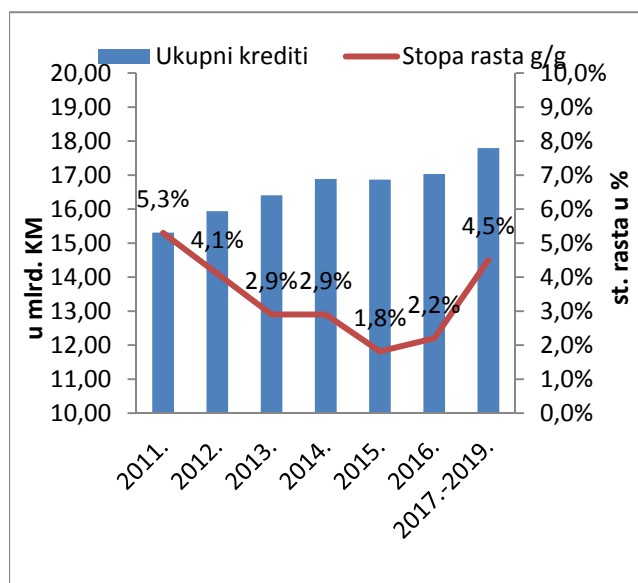
Struktura deviznih pričuva januar 2016. godine

Bankarski sektor u razdoblju 2016. – 2019.

Ukupni krediti na kraju sedmog mjeseca 2016.god.veći su za 2,2% g/g i iznosili su 17,02 mlrd. KM. Aktivnosti karakteriše negativan rast kredita opštoj vladi, usporavanje rasta kredita stanovništvu, uz blago ubrzavanje rasta kredita datih nefinansijskim preduzećima. Stopa rasta ukupnih kredita pala je u odnosu na početak godine sa 2,9% g/g na 2,2% g/g. Stopa rasta nefinansijskih preduzeća od 3,6% g/g na kraju sedmog mjeseca 2016. godine bila bi znatno veća da stopa rasta nefinansijskim javnim preduzećima nije ostvarila negativnu stopu rasta od gotovo 10% g/g dok u isto vrijeme krediti nefinansijskim privatnim preduzećima rastu po stopi 19,8% g/g. Učešće nekvalitetnih kredita u šestom mjesecu 2016. god. iznosi 12,1%. Predviđajući u narednom periodu umjeren privredni rast (veća spoljnotrgovinska razmjena, investicije, zaposlenost) za očekivati je i rast bankarskih kredita. Veća potražnja stanovništva i nefinansijskih preduzeća (plasmani u ova dva sektora čine preko 90% kredita) dovela bi do bolje kreditne aktivnosti u periodu 2017. – 2019. god., uz kretanje kreditne stope do 4,5% g/g. Smanjenje privrednog rasta i poremećaji na tržištu doveli bi do smanjene kreditne aktivnosti banaka sa stopom od 2% g/g. (uz pad tražnje za novim kreditima, povećanja stope nenaplativosti postojećih kredita i povećanje kamatnih stopa na kredite).

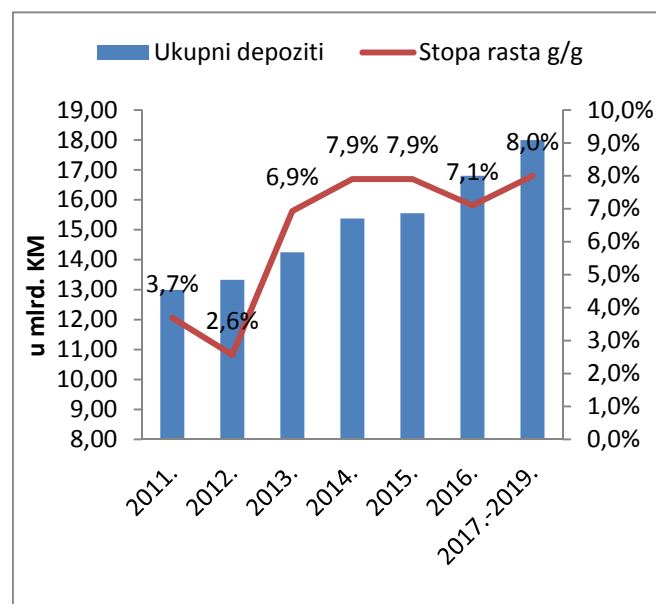
Ukupni krediti (u mlrd. KM, na kraju peiroda) i godišnja stopa promjene

Ukupni depoziti na kraju sedmog mjeseca 2016. godine iznosili su 16,8 mlrd. KM i veći su za 7,1% g/g. Ostvaren je rast depozita u gotovo svim sektorima. Depoziti nefinansijskih preduzeća su rasli po stopi 8,9% g/g, a depoziti opšte vlade 8,3% g/g (mada su depoziti vlada entiteta koji su dio kategorije depoziti opće vlade ostvarili negativnu stopu rasta od 5,7% g/g). Povjerenje stanovništva u bankarski sektor je takođe zadržano, tako da je ovaj sektor na kraju sedmog mjeseca imao ukupno 10,1 mlrd. KM depozita uz rast od 6,2% g/g. što ujedno čini oko 60,2% ukupnih depozita. Uz povoljne ekonomske uslove očekuje se nastavak trenda. Rast ekonomske aktivnosti, poboljšanje uslova na tržištu rada, uz najavljenju privatizacija strateških javnih preduzeća, odrazilo bi se na daljnji rast i stabilnost ukupnih depozita i u narednom periodu po stopi od 8% g/g.

U slučaju poremećaja na tržištu, kriza bi se manifestovala nepovjerenjem u finansijski i bankarski sistem te bi se neminovno odrazila i u vidu povećanog povlačenja domaćih depozita iz banaka te smanjenja stope depozita do 6%.

Ukupni depoziti (u mlrd. KM, na kraju perioda) i godišnja stopa promjene

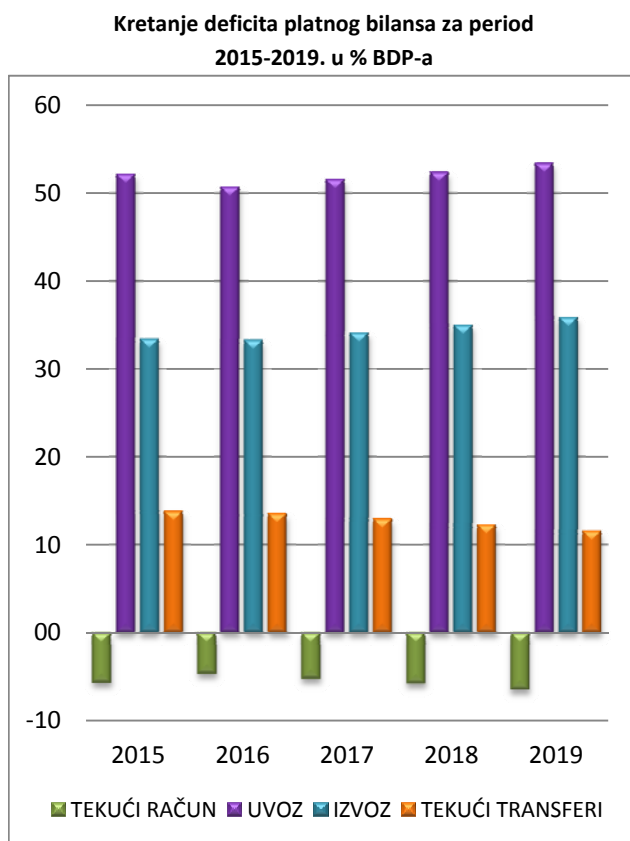
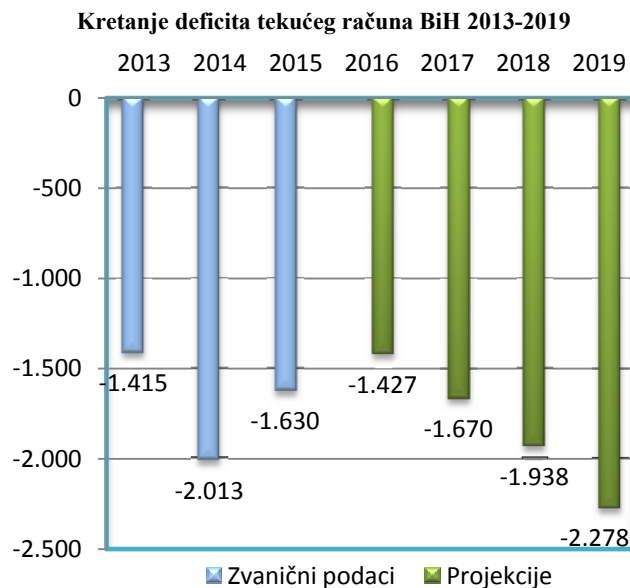

Platni bilans Bosne i Hercegovine

Prema dostupnim podacima za prvo polugodište i projekcijama DEP-a za drugi dio 2016. godine deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine iznosio bi 1,4 milijarde KM što bi predstavljalo smanjenje za 15% u odnosu na prethodnu 2015. godinu. Najvećim dijelom ovo smanjenje deficita tekućeg računa bi se javilo usljed nastavka pada trgovinskog deficita koji je bio u 2015. i kao takav se nastavio u 2016. godini. Udio deficita tekućeg računa u BDP-u za 2015. godinu iznosio je -5,7% dok se za 2016. očekuje stopa od -4,7%. U P1 2016. došlo je do blagog povećanja deficita na tekućem računu usljed rasta uvoza i izvoza roba i usluga od oko 1% te smanjenja tekućih neto priliva novca (3,3%). Također je u ovom periodu došlo do neočekivanog pada tekućih priliva novca iz inostranstva od 5% (P1 2016/P1 2015), koji je najvećim dijelom uzrokovan padom socijalnih beneficija iz inostranstva za 85 miliona KM (P1 2016/P1 2015).

Pretpostavke za platni bilans 2016-2019

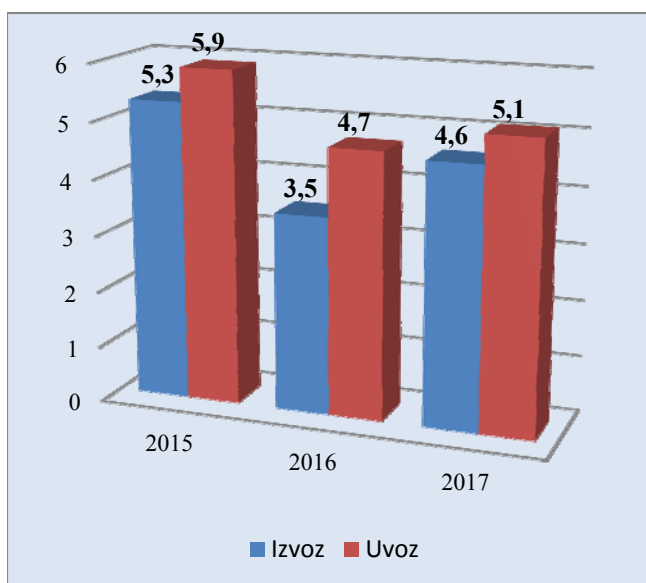
Prema raspoloživim podacima i projekcijama DEP-a za 2016. godinu vanjskotrgovinski deficit bi iznosio -6,8% (g/g). Na bazi projekcija DEP-a obim spoljnotrgovinske razmjene u periodu 2017.-2019. godina bi se povećao, uz značajne stope nominalnog rasta uvoza (6,4-7,2%) i izvoza (7,1-7,9%), što bi se svakako odrazilo na porast deficita na tekućem računu BiH. U periodu 2017.-2019. godina deficit tekućeg računa tako bi bilježio godišnji rast oko 16-17%, odnosno iskazano u procentima BDP-a deficit tekućeg računa bi se kretao od 5,3% BDP-a u 2017., u 2018. taj porast bi bio 5,8% BDP-a dok bi u 2019.godini rast deficita iznosio 6,5% BDP-a. Očekuje se da će u 2016. godini tekući neto prilivi iz inostranstva rasti po stopi od 0,7% te da će se u periodu 2017.-2019. godina stopa rasta kretati u intervalu od 0,2% - 0,3%. Potrebe za finansiranjem iz inostranstva u 2016., po projekcijama DEP-a, bi imale rast od -10% dok bi u 2017. godini došlo do porasta tih potreba za 21% usljed porasta deficita tekućeg računa. U 2018. godini porast potreba za finansiranjem iz inostranstva iznosio bi 19% a u 2019. godini povećanje bi iznosilo 20%.

Pretpostavke Vanjskotrgovinske robne razmjene za period 2016.-2019.

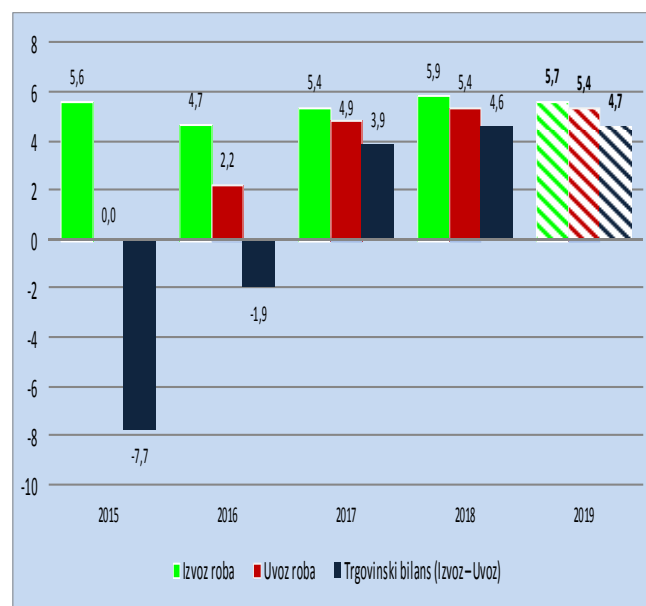
Tokom prethodne godine Bosna i Hercegovina je ostvarila poboljšanje gotovo svih parametara u vanjskotrgovinskoj razmjeni sa svijetom. Tako je registriran rast obima vanjskotrgovinske razmjene izvoza i uvoza dok je vanjskotrgovinski robni deficit značajno smanjen. U konačnici, posljedica ovih kretanja je bila da je više od polovine (1,7 p.p) ekonomskog rasta u BiH ostvareno zahvaljujući doprinosu vanjskog sektora. Ključne determinante ovih kretanja u bh. vanjskotrgovinskoj razmjeni bile su jačanje izvozne tražnje, povećanje proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji od oko 5%, kretanje svjetskih cijena roba (energenti i hrana), bazni efekt iz prošle godine, kao i mjere koje su nadležne institucije poduzele zaključivanjem bilateralnih trgovinskih sporazuma što je omogućilo bh. kompanijama izlazak na nova tržišta i u značajnoj mjeri ojačalo bh. izvoz roba. Tokom prvog polugodišta 2016. godine došlo je do poboljšanja izvozne tražnje i povećanja proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji koja ima visok stepen izvozne orijentacije što je u konačnici rezultiralo povećanjem bh. izvoza roba. Tako je ukupni bh. izvoz roba u navedenom periodu 2016. godine iznosio preko 4,5 milijardi KM što predstavlja povećanje od skoro 3% u nominalnom smislu u odnosu na isti period prethodne godine.

Kretanje izvoza i uvoza u zemaljama EU za period 2015-2017

Međutim, ako se ima u vidu pad svjetskih cijena berzanskih roba te polugodišnje smanjenje izvoznih cijena od 9,3% može se konstatovati da je bh. izvoz roba u realnom smislu ostvario znatno višu stopu rasta. S druge strane, tokom posmatranog period došlo je povećanja domaće tražnje, te povećanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji što se u određenoj mjeri odrazilo na kretanje bh. robnog uvoza. Tako je ukupni bh. uvoz roba u prvom polugodištu 2016. godine iznosio je oko 7,7 milijardi KM što predstavlja povećanje od 0,8% u odnosu na isti period prethodne godine u nominalnom smislu. Međutim ako se ima u vidu značajan pad uvoznih cijena od 10,3% sa sigurnošću se može konstatovati da je bh. uvoz roba u realnom smislu ostvario značajniji rast. Viša stopa rasta izvoza u odnosu na uvoz roba za posljedicu je imala smanjenje vanjskotrgovinskog robnog deficita, poboljšanje pokrivenosti uvoza izvozom tokom prvih 6 mjeseci 2016. godine. Prema projekcijama DEP-a na kraju 2016. godine u Bosni i Hercegovini može se očekivati realni rast ukupnog izvoza od 4,7% (robe 4,7%, usluge 4,5%) u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, usljed dodatnog jačanja domaće tražnje do kraja godine očekuje se i realno povećanje ukupnog uvoza od 2,3% (robe 2,2%, usluge 3%) što će u konačnici rezultirati blagim smanjenjem vanjskotrgovinskog robnog deficita.

Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH 2015.-2019.

Za **period 2017. -2019.** godina u Bosni i Hercegovini se predviđa dodatna normalizacija ekonomskih prilika i sigurniji ekonomski oporavak praćen višim stopama rasta BDP-a od preko 3,5%. Tako bi u navedenom periodu Bosna i Hercegovina trebala ostvariti viši nivo ulaganja (inostranih i domaćih), viši stepen zaposlenosti i proizvodnje što će rezultirati intenziviranjem i većom diverzifikacijom vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Očekuje se da bi u okviru bh. vanjskotrgovinske robne razmjene trend rasta izvoza trebao biti nešto brži u odnosu na uvoz. Nosilac bh. izvoza u ovom periodu trebala bi biti prerađivačka industrija u okviru koje bi uz tradicionalne izvozne grane dodatni doprinos trebale biti i ostale djelatnosti koje mogu realizirati svoj izvozni potencijal. Osim toga reformski procesi i unaprijeđenje kako poslovnog okruženja,

standardizacije, te veća diverzifikacija izvoznih tržišta treba bi u značajnoj mjeri osnažiti bh.izvoz.Imajući u vidu i značaj sektora za proizvodnju električne energije u strukturi bh. izvoza očekuje se kontinuirani pozitivan doprinos i sa strane ovog sektora. Prema projekcijama DEP-a u periodu 2018. - 2019 godine mogu se očekivati godišnje realne stope rasta ukupnog izvoza od 5,6% i 5,5%.¹ Sa druge strane, rast domaće tražnje praćen porastom zaposlenih i njihovih primanja, te viši nivo ukupnih investicija u infrastrukturu i energetiku doveo bi do povećanja uvoza. Međutim, očekuje se da stope rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvozne, tako da bi se realna stopa rasta ukupnog uvoza kretala od 5,3% u 2018. do 5,2% u 2019. godini.

Strana direktna ulaganja period 2016.-2019.

Prema UNCTAD-ovim podacima evidentno je smanjenje direktnih stranih investicija prema zemljama u tranziciji od 54%. Ovaj negativan trend se odrazio i prema BiH. Nakon pada ulaganja u 2015. godini, na koji su svakako utjecali odlaganje početka realizacije nekoliko najavljenih velikih projekata (a dijelom i završetak izgradnje TE Stanari), Očekuje se da bi SDU u narednim godinama povećavala svoj udio u BDP (mada ne bi dostigla učešće koja su imala u 2008. godini). Tako bi se udio SDU kretao od 2,3%, 2,4%, 2,5% do 2,7% BDP u 2019. godini.

SDU u 2016. godini bi iznosila oko 2,3% BDP. Najavljena je izgradnja više projekata iz oblasti elektroenergetike, turizma uz izgradnju rezidencijalnih i rekreativnih objekata. Prema usvojenom planu privatizacije za 2016. godinu planirana je prodaja manjinskog udijela državnog kapitala u firmama (prema knjigovodstvenoj vrijednosti 320 mil. KM). Prodaja udjela državnog vlasništva u „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo, Fabrike duhana Sarajevo d.d. Sarajevo i Aluminij d.d. Mostar bi mogli obezbijediti i značajnija strana ulaganja.

Kompanija iz Italije „Pyrox“ planira ulaganje u iznosu oko 150 mil. eura u projekte kogeneracije na drvenu biomasu u BiH. U 60 opština bi se realizirao radnika, a prema biznis planu godišnja dobit bi bila oko mil. eura.

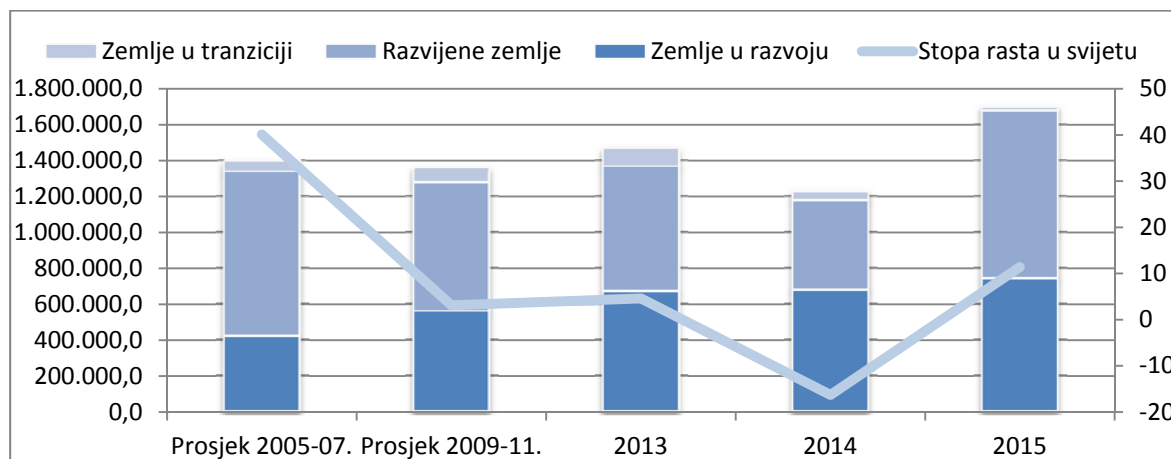
Potpisan je memorandum o razumijevanju za izgradnju vjetroelektrane VE"Gradina"d.o.o. Cebara –Tomislavgrad i "CMEC" (China machinery engineering corporation) i "CAIDC" (China-Africa investment and development Co.) snage 112 MW, sa rokom izgradnje je 2017. godine. Ukupni iznos investicije procjenjuje se na približno 150 mil. eura. Time bi prosječno godišnje ulaganje se kretalo od 50 do 100 mil. eura u zavisnosti inteziteta i krajnjeg roka izgradnje.

Ulaganja u projekte iz oblasti turizma bi mogla u dužem vremenskom periodu donijeti značajna sredstva. U septembru je najavljen početak izgradnje turističkog grada „Buroj Ozone“ koji bi se sastojao od stambenih jedinica, hotela, trgovačkog centra. Opština Trnovo je potpisala protokol o namjeni sa kompanijom „Buroj Property Development“⁴. Uplanu je i izgradnja luksuznog stambenog kompleksa u okolini Sarajeva „Green Valley City“⁵koja predviđa izgradnju više vila i stanbenih jedinica.

Takođe kuvajtska kompanija „Compact Invest“ je u naselju Otes⁶, blizu Sarajeva završava stambeno naselje. U planu je i projekat „Eco zona Korićani Vlašić“ u kome je predviđena izgradnja aerodroma, golf terena, luksuznih vila, klinike za rehabilitaciju, vještačkog jezera, vodenog parka, edukacijskog centra, multipleks zgrade s apartmanima i poslovnim uredima.

Strana direktna ulaganja u 2017. godini bi se kretala oko 2,4% BDP. Moguć je početak realizacije više projekata iz oblasti elektroenergetike koji su ranije odgođeni, „TE Ugljevik 3“⁷ (ukupne vrijednosti od preko 1 mild. KM) te „HE Ulog“ i „HE Mrsovo“. Značajnija strana sredstva bi mogla donijeti i ulaganja u autoputeve. U planu je izgradnja dijela autoputa na relaciji „Doboj Jug-Žepče“ gdje bi se na bazi koncesije (po sistemu D-B, Desing an build) trebala obezbijediti sredstva koja bi se sukcesivno u skladu sa izgradnjom dionica puta uplaćivala u narednom periodu. Planirana je i izgradnja dijela autoputa „Doboj-Vukosavlje. Ukupna potrebna sredstva bila bi obezbjeđena na principu javnog privatnog partnerstva. Najavljena moguća privatizacije BH Telekom d.d. Sarajevo i HT Telekom d.d. Mostar čija bi prodaja značajno izmjenila iznos ulaganja u BiH

Ukupno SDU u svijetu

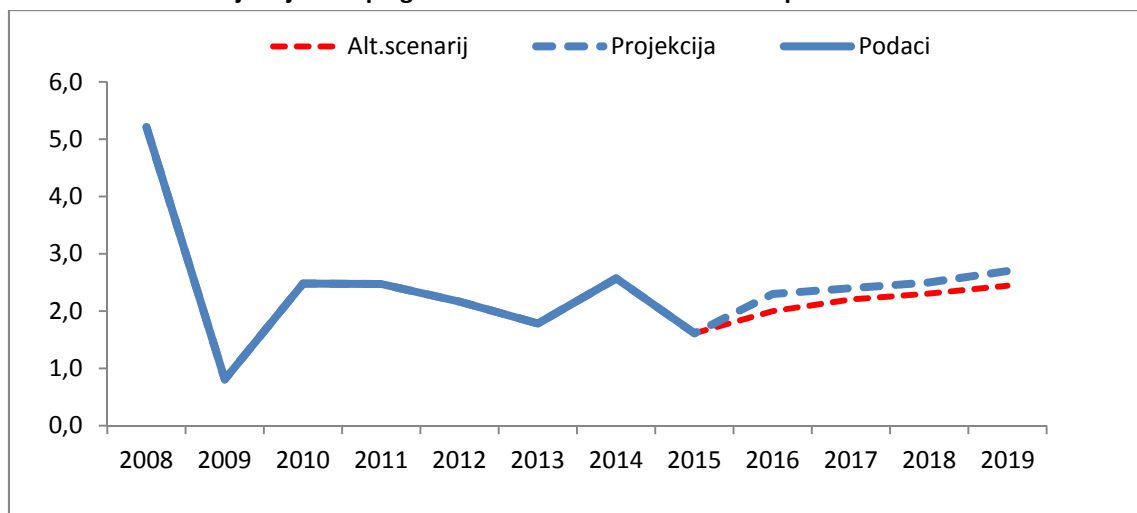

Učešće stranih direktnih ulaganja u 2018. godini bi se povećala do 2,5% od BDP dok bi u 2019. godini bi bila 2,7% od BDP. Ulaganja u elektroenergetski sektor uz nastavak ulaganja u izgradnju puteva bili bi nosioci ulaganja. U izradu projekcije nije uzeta u obzir moguća privatizacija dijela „BH Telekom“ dd Sarajevo i „HT Telekom“ d.d. Mostar kao i izgradnja projekata koji su „HE Dabar“ i „TE Gacko 2“, koji su još u fazi pronalaženja strateškog partnera.

Prema postojećim procjenama postoji opasnost od nezainteresovanosti za daljnja ulaganja u elektroenergetski sektor kao i odsustvo stranih ulagača pri provedbi procesa privatizacije preostalih dijelova državnog kapitala. Time bi se učešće SDU kretalo od 2% u 2016.god. 2,2% u 2017.god., 2,3% u 2018. god i 2,4% u 2019. godini.

Prema najnovijim informacijama najneizvjesnija je izgradnja „TE Ugljevik 3“ (dovedena je u pitanje zbog visoke cijene eksploatacije uglja). Takođe je trenutno u zastoju izgradnja „HE Mrsovo“ od strane iste kompanije te izgradnja „HE Ulog“ od strane „EFT grupe“. Još nisu pronađeni partneri odnosno koncesionar za izgradnju dionica autoputa na „Koridoru 5c“. Usporavanje privrednog rasta NR Kine bi se takođe moglo odraziti na smanjeno ulaganje u izgradnju infrastrukturnih projekata. Smanjenje ekonomske aktivnosti uzrokovano promjenama na tržištu (kao npr. izlazak UK iz EU) bi uticalo na smanjenje potreba el. energijom regionu, Niska cijena električne energije povezana sa niskom cijenom i ostalih energenata na svjetskom tržištu svakako bi negativno uticao na planove za izgradnju novih projekata.

Projekcija DSU po godinama u milionima KM i DSU u procentima BDP

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	PB	– Platni bilans
BATX	– Bosnian Traded Index	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BD	– Brčko Distrikt	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDP	– Bruto domaći proizvod	PJI	– Program javnih investicija
BDV	– Bruto dodana vrijednost	RS	– Republika Srpska
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– treći kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
OR	– Obavezne rezerve	QM	– Kvazi novac
		mKM	– milioni KM
		g /g	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine